

PODPORA BYDLENÍ DRŽITELŮ MEZINÁRODNÍ OCHRANY V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICCE

Ondřej Novotný
Eva Kaličínská
Jarmila Karak Vargová

PODPORA
BYDLENÍ DRŽITELŮ
MEZINÁRODNÍ
OCHRANY
V ČESKÉ
REPUBLICE A
SLOVENSKÉ
REPUBLICE

Editor: Ondřej Novotný

Autoři kapitol:

Ondřej Novotný (Kapitoly 1, 2 a 4)

Eva Kaličínská (Kapitola 2)

Jarmila Karak Vargová (Kapitola 3)

Vydali

Vznik publikace podpořili

Publikace je spolufinancována ze zdrojů Azylového, migračního a integračního fondu EU v rámci projektu NIEM „National Integration Evaluation Mechanism. Measuring and improving integration of beneficiaries of international protection” a z International Visegrad Fund v rámci projektu “V4NIEM 2020-2021: Towards common advocacy on integration”, který je ko-financovaný vládami Česka, Maďarska, Polska a Slovenska. Misí fondu je rozvíjet udržitelnou regionální spolupráci ve Střední Evropě.

www.forintegration.eu

Donoři nezodpovídají za obsah ani za použití informací. Za obsah a vyjádřené názory nesou výlučnou odpovědnost autoři.

Únor 2021

ISBN: 978-83-7689-365-5

Člověk v tísni, o.p.s.
Program migrace
Šafaříkova 24
120 00, Praha
Česká republika
www.clovekvtisni.cz
migrace@peopleinneed.cz

Marginal
Mlynské Luhy 3
821 05, Bratislava,
Slovenská republika
www.marginal.sk
info@marginal.sk

Institute of Public Affairs
ul. Szpitalna 5 lok. 22
00-031, Varšava
Polsko
www.isp.org.pl
isp@isp.org.pl

Menedék
Migránsokat Segítő Egyesület
Népszínház utca 16. III. 3.
1081 Budapešť, Maďarsko
www.menedek.hu
menedek@menedek.hu

1. Úvod

Adekvátní bydlení je základním předpokladem začlenění jednotlivců do společnosti. Nejenže poskytuje nutné přístřeší, ale pro děti je místem výchovy a dospívání a pro dospělé základnou pro cestování do zaměstnání a zpět. Je středobodem trávení volného času a centrem kontaktu rodin se sousedy a lokální komunitou. Z hlediska integrace držitelů mezinárodní ochrany (MO) tak musí být asistence s jeho zajištěním a udržením jednou z priorit integrační politiky, neboť bez stabilního bydlení se zásadně komplikuje cesta k postupnému sžívání se s novou životní situací v nové společnosti.

Následující stránky předestírají, jak k integraci držitelů MO v oblasti bydlení přistupují vlády České a Slovenské republiky. Ačkoliv jsou obě země signatáři Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků, Mezinárodního paktu OSN o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Evropské sociální charty a podléhají právu Evropské Unie, z čehož pro ně vyplývá i základní právní rámec jednání s osobami s MO, konkrétní podoba lokálních politik se značně odlišuje.¹

Text zachycuje základní charakteristiky aktuálních systémů podpory bydlení v obou státech, ukazuje na jejich přednosti i negativa, stejně jako na obecné mezery v našem poznání, které ztěžují činit kvalifikované závěry o účinnosti současných integračních politik, a tak podpořit jejich další rozvoj. K tomu jsou nicméně předkládána dílčí doporučení, založená na zkušenostech profesionálů pracujících s držiteli MO.

Tato publikace je jednou z plánovaných čtyř, které srovnávají integrační politiky pro držitele MO ve vybraných zemích tzv. Visegrádské čtyřky (Česko, Slovensko, Maďarsko a Polsko). Čtenářům ze zemí V4 mají ukázat odlišnou podobu integračních politik zemí regionu s obdobným moderním historickým vývojem a podobně (ne)velikou populací držitelů MO. Státy V4 se na půdě Evropských institucí v otázce nucené migrace prezentují víceméně jako spojenci, přičemž jejich restriktivní přístup k azylovým tématům se vyvíjí paralelně ke skepticky laděnému mínění veřejnosti.² Ačkoliv novinové titulky a četné politické proklamace nejsou vždy k držitelům MO smířlivé, faktický přístup státu k držitelům MO se může ubírat jinou cestou, a ukazovat tak majoritnímu obyvatelstvu, že integrace je možná a účinná. Tyto texty mají být také zdrojem inspirace dobrých integračních praxí a zároveň poukázat na rizika a slepé uličky.

---

1 Podrobněji viz: ECRE, The Right to Housing for Beneficiaries of International Protection, 2016, dostupné na: <https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/12/The-Right-to-housing-for-beneficiaries-of-international-protection.pdf>

2 Standard Eurobarometer 93, 10/2020, s. 114.

2. Česko

Systém podpory přístupu držitelů MO k bydlení

V České republice lze systémovou podporu bydlení držitelů MO rozdělit na dvě oblasti. Ve formě cílené podpory je vázána na účast azylantů a držitelů doplňkové ochrany ve Státním integračním programu (SIP),³ který je jako komplexní integrační systém zaměřen na čerstvé držitele MO jako výlučnou cílovou skupinu. Existence SIP je zakotvena v zákoně o azylu⁴ a jeho konkrétní podoba je dána aktuálně platným usnesením vlády⁵. Druhou rovinu představuje zákonem garantovaný přístup k podpoře bydlení, kterou mohou držitelé MO čerpat za stejných podmínek jako občané ČR. Jedná se zejména o dávky státní sociální podpory, pomoc v hmotné nouzi a zároveň přístup do pobytových zařízení sociálních služeb.⁶ Rovný přístup k obecnímu (příp. dostupnému / sociálnímu) bydlení dostatečné národní zákonné garance postrádá.

Koncepčně je podpora bydlení azylantů zakotvena rovněž v SIPu, neboť širší národní strategický dokument Koncepce integrace cizinců oblast bydlení prioritně nezpracovává. Na rozdíl od koncepce ale SIP přímo nepojmenovává širší smysl svých jednotlivých nástrojů ani potřeby, na které reagují.⁷ Spíše konstatuje existenci systému opatření, což ubírá obecné strategii integrace držitelů MO na jasnosti s ohledem na její směřování a cíle. Aktuální koncepce sociálního bydlení České republiky, byť dosud legislativně neukotvená, své cílové skupiny nedefinuje dle občanství a pobytového statusu, ale faktu bytové nouze a nedostatku příjmů.⁸ Zároveň ale uvádí „osoby opouštějící instituce“ v rámci přístupu k dostupnému bydlení jako prioritní cílovou skupinu. Do té je dle odpovědného úřadu možné zahrnout i osoby opouštějící pobytová azylová zařízení.

---

3 Domovská stránka SIP je dostupná na: <http://www.integracniprogram.cz/> Stránky ministerstva vnitra shrnují informace o integraci držitelů MO zde: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-drzitelu-me-zinarodni-ochrany.aspx>.

4 §68- §70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně některých zákonů.

5 Současná podoba SIPu byla schválena usnesením vlády dne 20. 11. 2015 pod č. 954 a účinnosti nabyla dne 1. 1. 2016. Dne 16. 1. 2017 schválila vláda svým usnesením č. 36 aktualizovanou podobu SIPu.

6 §5 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi; §3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře; §4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

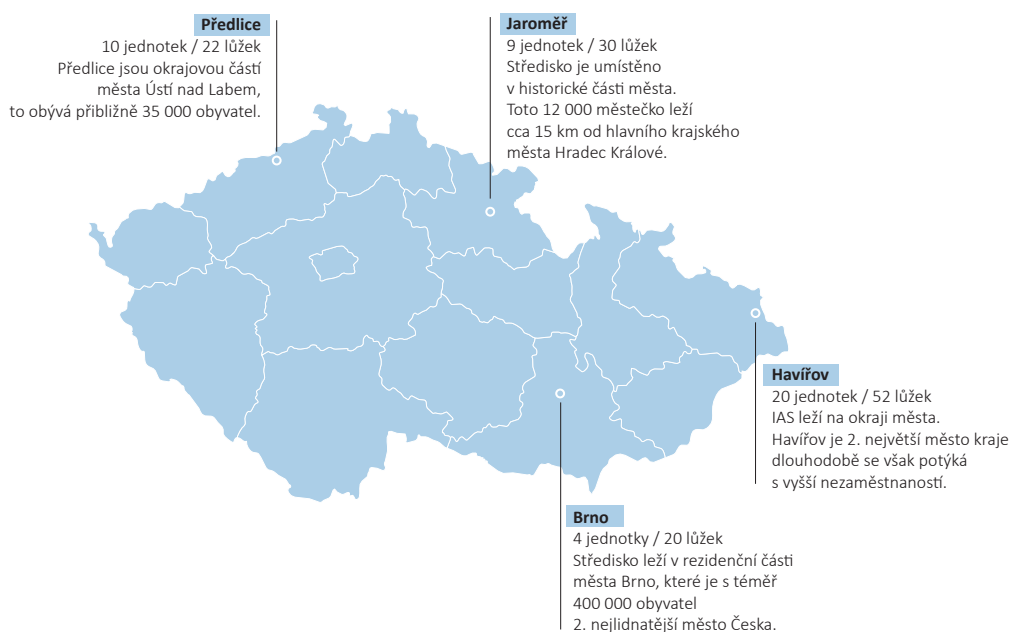
7 Aktuální koncepce, nazvaná Aktualizovaná koncepce integrace cizinců 2016- Ve vzájemném respektu, je dostupná na: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/kic-2016-a-postup-pri-realizaci-kic-2016-usneseni-vlady-c-26-2016-pdf.aspx>

8 Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 je přístupná online na: <https://www.mpsv.cz/koncepce-socialniho-bydleni-cr-2015-2025>

Cílená podpora bydlení

Jádrem stávajícího systému zacílené podpory je nabídka přechodného bydlení v integračních azylových střediscích (IAS) vedených Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ MV). Tato zařízení, jejichž chod je financovaný ze státního rozpočtu, slouží osobám, kterým byla přiznána MO, následně vstoupily do SIP a požádaly o zajištění bydlení.⁹ V Česku jsou IAS čtyři a jejich kapacita v roce 2019 zahrnovala celkem 124 lůžek ve 43 ubytovacích jednotkách.¹⁰ Průměrná velikost jednotek v jednotlivých IAS se pohybuje od 40 do 58 m² a doba, kterou mohou klienti strávit v IAS, je max. 18 měsíců, typicky však 12, přičemž si pobyt musejí hradit sami. Samotné nájemné činí 20 Kč za m² / měsíc, ceny energií a služeb se odvíjejí od lokálních cen. V případě, že splňují zákonem stanovené podmínky, mohou klienti IAS využít na úhradu této částky dávky hmotné nouze.

Na rozdíl od pobytových středisek pro žadatele o azyl bydlí klienti IAS v samostatných bytových jednotkách zajišťujících jim potřebné soukromí. Sociální pracovníci ve střediscích klientům na základě „na míru“ sestavených individuálních integračních plánů (od roku 2016) poskytují integrační asistenci, a to i v oblasti zajištění návazného bydlení. Dalšími aktéry, kteří zde působí, jsou neziskové organizace, jež rovněž nabízejí podporu v rozličných oblastech integrace. Mimo IAS je v Česku dalších 5 kontaktních poradenských míst, kde sociální integrační pracovníci SIP poskytují asistenci i těm z držitelů mezinárodní ochrany, kteří se rozhodnou v IAS nepobývat. Je přitom běžné, že tito pracovníci mohou držitele MO pravidelně navštěvovat i přímo v místě bydliště.

⁹ V praxi nicméně nastávají situace, kdy jsou v IAS ubytováni i držitelé MO, kteří nejsou v SIP.

¹⁰ Výroční zpráva SUZ za rok 2019, s. 11., dostupné na: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2020/06/2019_suz_vyrocní_zprava_web.pdf

Nastavení podpory bydlení sahající za hranice dočasného ubytování v IAS, stejně jako celkový přístup k integraci držitelů MO v rámci SIP, prošel na přelomu let 2015 a 2016 významnou proměnou, kdy byl tzv. starý SIP nahrazený SIPem novým. Způsob podpory bydlení, na které starší verze SIPu vedle výuky jazyka prioritně stála, se přitom proměnil zásadně.

Od roku 1994 do roku 2015 (resp. 2018 – viz níže) cílil SIP na dlouhodobější pomoc se zajištěním a financováním bydlení držitelů MO (držitelé doplňkové ochrany byly do systému zahrnuti v roce 2014) i mimo azylová zařízení. Tento systém podpory existoval v několika variantách. V nejstarší z nich (Varianta I), stát obcím poskytoval dotace na rozvoj obecní infrastruktury, pokud azylantům po dobu 5 let poskytovaly obecní byt s nájemní smlouvou. Po uplynutí lhůty se obce zavazovaly smlouvy prodlužovat, pokud obyvatelé bytu řádně plnili jejich ustanovení. Výhodou oproti tržnímu bydlení byla pro azylanty usnadněná cesta ke stabilnímu nájemnímu vztahu. Nehledě na motivační dotace se nicméně vzhledem k postupující privatizaci obecních bytových fondů stávalo stále obtížnějším adekvátní byty nacházet.

Další varianta (Varianta IIa), zahájená v roce 2004 a mezi roky 2016-2018 postupně ukončovaná, umožňovala, aby si držitelé MO našli nájemní bydlení přímou domluvou s majiteli bytu (fyzické, právnické osoby, příp. opět obce). Držitel MO mohl následně zažádat o příspěvek na úhradu části nebo celého nájemného, který byl převeden z ministerstva vnitra přes krajský úřad a obec až k pronajímateli. Od roku 2014 doba této podpory trvala maximálně 36 měsíců (mezi roky 2008 a 2013 to bylo nicméně až 96 měsíců). I v tomto modelu měly obce nárok na dotaci pro rozvoj obecní infrastruktury, ačkoliv nižší, než v případě Varianty I. Realizace Varianty IIa nicméně narážela na organizační a administrativní těžkopádnost. V případě, že se nejednalo o obecní byt, zde byla vedle nutnosti uzavřít standardní nájemní smlouvu dále nutnost uzavřít trojstrannou smlouvu s vlastníkem bytu, nájemníkem a obcí. To odrazovalo jak majitele, tak obce. Typická byla rovněž mnohaměsíční prodleva mezi prvním kontaktem zájemce o byt a jeho majitelem, uzavřením potřebných smluv, podáním žádosti o příspěvek, a nakonec i jeho doručením, což v důsledku vytvářelo finanční tlak jak na pronajímatele, tak na držitele MO. Zároveň v případě, kdy se azylant potřeboval přestěhovat za prací nebo pokud byt přestal vyhovovat z důvodu rozšíření rodiny, bylo obtížné zajistit kontinuitu podpory v novém bydlení. Skutečnost, že o podporu museli držitelé MO (a následně obce) žádat opakovaně, znamenala další administrativní zátěž. Výsledná (ne)dostupnost vhodných bytů pak občas vedla k situacím, kdy se nalezené byty nacházely v místech, kde nebyl dostatek pracovních příležitostí, zdravotnických zařízení, vzdělávacích institucí atd., což samozřejmě integraci azylantů komplikovalo.

Poslední z možností (Varianta IIb) původního nastavení, zahájené v roce 2006, jejíž platnost trvá i s novým SIPem, je úhrada pobytu držitele MO v zařízení sociálních služeb. Specificky je přitom cílena na zajištění pobytu zdravotně postižených osob nebo osob v důchodovém věku v zařízeních sociálních služeb, a to bez jakéhokoliv časového omezení. Stejně jako předešlé dvě, i tato varianta je spojena se státními dotacemi do infrastruktury obce, ve které se zařízení nachází.

Po roce 2015 se SIP posunul od modelu zaměřeného na výuku jazyka a financování bydlení směrem k individualizované, tematicky široké podpoře držitelů MO, která jim pomáhá v Česku nastartovat nový život. Držitelé MO by měli být po absolvování SIPu natolik soběstační, že si již dokáží bydlení udržet sami, případně si vystačí s mainstreamovými podpůrnými opatřeními. Nový SIP přichází s tzv. individuálními integračními plány, které zaznamenávají výchozí situaci jednotlivců a stanovují jim pravidelně revidované integrační cíle napříč relevantními oblastmi integrace, jako jsou zaměstnání, vzdělávání, sociální podpora, zdraví a právě bydlení. Trvání plánů a přidružené podpory je 12 měsíců. Dosažení integračních cílů SIP přispívá finančně, a zároveň skrze individuální asistenci sociálních integračních pracovníků SUZ MV. Asistenci mohou zajišťovat i pracovníci neziskových organizací, které mohou být jako subdávatelé realizátory SIP. Formy asistence v oblasti bydlení jsou rámované výčtem služeb obsažených v usneseních vlády z let 2016 a 2017:¹¹

- ▶ zajištění bydlení formou nájemní nebo podnájemní smlouvy, popř. ubytovací smlouvy, pokud je ubytování spojeno se zaměstnáním na dobu minimálně 1 roku;¹²
- ▶ v případě potřeby úhradu vstupních nákladů: provize realitní kanceláři maximálně do výše nájemného za jeden měsíc pronajímaného bytu, jednorázový a nevratný finanční příspěvek na zajištění bydlení;
- ▶ úhradu prvního, příp. i druhého nájemného (včetně energií a služeb);¹³
- ▶ jednorázové zajištění vybavení bytu nezbytným základním nábytkem a zařízením (např. pračka, chladnička atd.);
- ▶ zajištění stěhování oprávněné osoby do bytu, včetně úhrady nákladů na stěhování.

---

11 Viz Příloha usnesení vlády ze dne 16. 1. 2017 č. 36, s. 7-9.

12 Mimo to může být držitelům MO poskytnuta asistence ve formě pomoci zajištění bydlení na smlouvu o přechodném ubytování nebo jiný typ obdobné smlouvy v těchto zařízeních: studentská kolej, azylový dům, chráněné bydlení, dům na půli cesty apod.

13 Rozšíření platby nájemného na platbu zahrnující služby a energie bylo stanoveno metodickým pokynem OAMP MV v roce 2019.

Dlouhodobé dopady transformace SIPu na život azylantů nejsou zatím zmapované, protože SIP samotný nedisponuje prostředky na detailní evaluaci svého působení, a to obzvláště s ohledem na situaci držitelů MO v letech následujících po absolvování SIPu. Klesající efektivita Varianty I nicméně ukázala, že ač je dlouhodobá podpora bydlení v obecních bytech pro držitele MO žádoucí, není v moci SIP toto zajistit, neboť naráží na hlubší strukturální problémy trhu bydlení v Česku. Implementace Varianty IIa na druhou stranu poukázala na limity správců státních peněz co do pružnosti v jejich přerozdělování potřebným osobám. Zůstává tedy otázkou, zda by bylo možné/žádoucí do budoucna mechanismus dlouhodobějších úhrad části nákladů za bydlení v administrativně zjednodušené podobě částečně resuscitovat, přičemž taková debata je závislá i na budoucí podobě podpory dostupného a sociálního bydlení v Česku (viz níže).

Aktuální podoba integrační podpory nového SIPu v oblasti bydlení je tak odpovědí na potřebu nalezení efektivnějšího, a zároveň realizovatelného systému asistence. Zdroje z ministerstva vnitra přitom deklarují, že takřka každý, kdo SIP absolvuje, má v daný moment zajištěnou nějakou formu bydlení. Relativně krátkodobý, byť intenzivní charakter integrační podpory nicméně i tak riskuje přecenění schopností části držitelů MO si bydlení dlouhodobě udržet. Důležitá je přitom různorodost klientů SIP, kdy důraz na samostatnost může být pro osoby z kulturně a jazykově bližších oblastí přijatelný, ale pro ty ostatní, a zejména ty zranitelnější, již nedostačující. Nabízí se tak potřeba otevření diskuze, zda by trvání SIPu nemělo být pro takové skupiny delší než 12 měsíců.

Další formy podpory bydlení

V rovině čerpání dávek státní sociální podpory jsou držitelé MO v obdobném postavení jako občané Česka. Příspěvky na bydlení sice nemohou být čerpány v rámci úhrady pobytu v IAS, mimo ně ale azylanti a držitelé doplňkové ochrany tyto příspěvky pobírat mohou. Příspěvky poskytuje Úřad práce osobám, u nichž 30 % (35 % v Praze) z příjmu nestačí na úhradu normativních nákladů na bydlení.¹⁴

Dalším formou finanční podpory (v případě IAS, ubytoven, anebo podnájmu jedinou formou podpory), pokud příspěvky na bydlení nestačí, je podpora v režimu pomoci v hmotné nouzi. Jedná se o příspěvky, které jsou nezbytné pro zajištění základních životních potřeb. Pokud držitelům MO nezbude po

¹⁴ Normativní náklady na bydlení jsou definovány jako průměrné náklady na bydlení pro danou velikost města, typ bydlení a počet nahlášených členů domácnosti. Hrubá kalkulace pro rok 2020 by vypadala např. takto: čtyřčlenná rodina (provdaní rodiče + 2 děti do 6 let), kde pracuje pouze matka za 24 500 Kč čistého v situaci, kdy bydlí ve městě s 80 000 obyvateli a za nájemné a poplatky vydává měsíčně 14 000 Kč, by měla nárok na příspěvek ve výši cca 6 500 Kč měsíčně.

úhradě bydlení dostatek peněz na živobytí, mohou požádat o dávku nazvanou příspěvek na živobytí, která dorovnává příjem jednotlivce/rodiny na hladinu, kterou úřad vypočte jako odpovídající jejich situaci.¹⁵ Pokud není ani tato forma pomoci dostačující, mohou držitelé MO požádat nakonec o tzv. doplatek na bydlení. Všechny tyto formy podpory jsou pro držitele MO významné, protože kombinace jejich uplatnění v méně kvalifikovaných a/ nebo placených profesích v počátečních fázích integrace a zároveň vysoké ceny nájemního bydlení je dostávají do velmi složitého finančního postavení (viz sekce Aktuální situace).

Pokud držitelé MO financují svůj pobyt v IAS pomocí doplatků na bydlení, dostávají se nicméně do rizikové situace. Obec, ve které pobývají, má možnost vyhlásit část, nebo celé svoje území tzv. bezdoplatkovou zónou, což fakticky znemožňuje na daném území vyplácení doplatku. V březnu 2019 taková situace postihla IAS Předlice, následkem čehož se počet obyvatel střediska snížil o více než polovinu. Nehledě na zásadní rozporuplnost a asociálnost tohoto právního institutu je nutné, aby z jeho působnosti byla do budoucna azylová střediska vyjmuta.

Samostatnou kapitolu v oblasti podpory bydlení představuje problematika dostupnosti obecního (dostupného/sociálního) bydlení. V Česku není tato oblast dosud ošetřena komplexní legislativní úpravou, byť je vytyčena jako cíl platné koncepce sociálního bydlení České republiky pro roky 2015-2025.¹⁶ Obce si tak samy nastavují podmínky poskytování bytů ze svých bytových fondů, které zároveň v posledních desetiletích značně prořídly z důvodu postupující privatizace. Současná praxe obcí pro cizince představuje spíše bariéru, neboť podmínky poskytování bytů např. často vyžadují několikletý předcházející pobyt v obci, případně stanovují, aby zájemci byli občané ČR, potažmo EU.¹⁷ Podmínka občanství je přitom v rozporu se stanovisky výzkumné zprávy veřejného ochránce práv, označující ji za diskriminační.¹⁸ Výzva je tak hned trojí: je třeba nalézt řešení pro rozšiřování bytových fondů měst a obcí; zabránit diskriminačním požadavkům na uchazeče o obecní bydlení; uvést v platnost zákon o sociálním bydlení, který by adekvátně zohledňoval zranitelnou pozici držitelů MO.

---

15 Příspěvek na živobytí se stanovuje individuálně v závislosti na řadě faktorů. Nejnižší ve výši existenčního minima - v tuto chvíli 2 490 Kč / jednotlivce - až do výše životního minima - v tuto chvíli 3.860 Kč / jednotlivce.

16 Zpráva o plnění koncepce sociálního bydlení 2015-2025 za rok 2019, MPSV, 2020, dostupné na: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Zpra%CC%81va+o+plne%CC%8Cni%CC%81+Koncepce+socialnih+bydlen%C3%AD+za+rok+2019.pdf/c9d2ee83-5a3f-1345-5c3b-b3d4868142a7>

17 Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací, Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty, 2018, s. 49-50, dostupné na: https://www.migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2019/01/Integrace-z-pohledu-NNO_produk%C4%8D-2_EU.pdf

18 Obecní bydlení z pohledu práva na rovné zacházení a role obcí při řešení bytové nouze – Výzkum veřejného ochránce práv 2020, ombudsman – veřejný ochránce práv, 2020, s. 28-29.

Zvláštní kategorií v oblasti podpory bydlení představuje skupina nezletilých držitelů MO bez doprovodu. Ti, kteří jsou mladší osmnácti let, jsou zpravidla rovnou umístováni do péče specializovaného Zařízení pro děti-cizince. V tomto zařízení, které je umístěno v Praze a financováno ministerstvem školství, mohou zůstat i v případě nabytí mezinárodní ochrany, a pokud studují, tak až do dosažení věku 26 let.¹⁹ V 18 letech mohou přejít do tzv. domu na půl cesty, sociálního zařízení, kde mohou jako držitelé MO setrvat až 12 měsíců, přičemž si ubytování sami hradí (cca 3000 Kč měsíčně). Pro cizince existuje v Česku jedno takové specializované zařízení, držitelé MO mohou ale pobývat i v jiných. V těch sice může být problém s jazykovou bariérou, ale v této fázi integrace bývají klienti již většinou dostatečně schopní se dorozumět, přičemž mohou požádat neziskové organizace o tlumočnické služby.

Aktuální situace

Již bylo řečeno, že hodnocení důsledků výše popsaných změn a funkčnosti aktuální integrační politiky brání relativní nedostupnost kvantitativních i kvalitativních dat, na základě kterých by bylo možné přesně vyhodnotit situaci držitelů MO v oblasti bydlení, především pak těch, kteří již nejsou v SIPu. Jedná se o údaje zahrnující lokalitu a typ bydlení držitelů MO, charakter nájemních smluv a jejich trvání, kvalitu bydlení a četnost bydlení v nevyhovujících bytech, výskyt bytové nouze, mobilitu, spokojenost držitelů MO s vlastní situací, informovanost nebo způsob a délku čerpání mainstreamové podpory bydlení.²⁰

Pro základní orientaci nicméně uvádíme některá z dostupných dat. Podle údajů Ministerstva vnitra bylo k 1. 1. 2020 v Česku celkem 2058 osob s uděleným azylem (1104) nebo doplňkovou ochranou (954), v roce 2019 získalo MO celkem 147 osob a k 1. 11. 2020 přibylo dalších 105 jednotlivců. Z hlediska prostorového rozmístění držitelů MO signalizují data Cizinecké policie (nepřesná), že přibližně 30 % z celkového počtu držitelů MO žije v Praze, zatímco v Jihomoravském, Středočeském a Ústeckém kraji to je mezi 10–15 %. V ostatních krajích jsou jejich počty marginální.

Do SIP vstoupilo v roce 2019 109 osob. Dle údajů SUZ MV vytíženost bytových jednotek IAS, kterých je celkem 43, v témže roce oscilovala mezi 37 % a 51 %, přičemž průměrná délka pobytu v letech 2018/2019 dosahovala

¹⁹ Činnost těchto zařízení je upravena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů; zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních.

²⁰ Pro srovnání žádoucím šíře a hloubky výzkumu viz Analýza státního integračního programu pro azylanty, Etnologický ústav AV ČR, 2012, s. 66–108, dostupné online na: <http://www.mvcr.cz/sluzba/ViewFile.aspx?docid=21733330>

necelých 9 měsíců. Podrobnější statistika vytíženosti jednotlivých zařízení ukazuje, že průměrně delší čas pobývali klienti programu v IAS v Brně a Jaroměři (až 12,8 měsíců), zatímco v Havířově a Předlicích to bylo v průměru o 5 měsíců méně.²¹ V letech 2018/2019 v IAS pobývalo více žen než mužů (54 % : 46 %) a přibližně 40 % ze všech ubytovaných byli nezletilí. Převažovali rovněž držitelé doplňkové ochrany (60 %). Z hlediska trendů posledních let (od roku 2015) se i vzhledem ke klesajícímu počtu kladných rozhodnutí o MO vytíženost IAS spíše snižuje. Pro současné potřeby je tak jejich kapacita dostačující. Náklady na integrační asistenci v oblasti bydlení a vybavení domácnosti v roce 2019 dosáhly v rámci SIP částky přibližně 1 600 000 Kč.

V roce 2018 začalo Ministerstvo práce a sociálních věcí sledovat počty držitelů MO, kteří pobírají od státu sociální podporu (tabulka níže). Tato data ukazují především na očekávatelný vyšší poměr domácností s MO pobírajících podporu vůči všem držitelům MO, než je tomu u většinové populace, zároveň ale i na složitější situaci držitelů doplňkové ochrany reflektovanou vyšším zastoupením mezi příjemci. To lze přičítat především nestabilitě jejich pobytového statusu (která se např. promítá i do zaměstnanosti) a délce dosavadního pobytu na území Česka.

		Příspěvek na bydlení	
		Počet příjemců (domácností)	Průměrná výše / rok
Azyl	2018	103	55 049 Kč
	2019	105	57 580 Kč
Doplňková ochrana	2018	209	69 992 Kč
	2019	180	66 304 Kč
		Doplatek na bydlení	
Azyl / doplňková ochrana	2018	197	33 780 Kč
	2019	193	28 962 Kč

21 Výroční zpráva SUZ za rok 2019, s. 11, dostupné online na: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2020/06/2019_suz_vyrocní_zpráva_web.pdf

22 Jednotlivé počty příjemců odrážejí počet unikátních příjemců/domácností, tzn. pokud daná osoba/domácnost v daném roce zažádala o příspěvek/doplatek vícekrát, započítává se pouze 1x.

Současně držitelé MO čelí na trhu s bydlením množství překážek. V první řadě takovým, které sdílejí s dalšími cizinci a nezanedbatelnou částí občanů Česka. Obecný nedostatek dostupného bydlení a všeobecně rostoucí ceny nájemního bydlení jsou chronickým problémem posledních let.²³ K ceně nájemného lze podotknout, že jen mezi roky 2016/2017 průměrná cena nájemního bydlení v Česku vzrostla o necelých 14 %, mezi roky 2018/2019 pak o 16 %. V obou případech přitom vzrostla průměrná měsíční mzda meziročně o 7 %. Ve větších městech je přitom růst nájmu citelnější,²⁴ což na držitele MO dopadá citelněji, neboť stejně jako další cizinci i oni přednostně poptávají bydlení ve velkých městech, kde jsou pracovní příležitosti širší, sociální sítě rozsáhlejší a zároveň je zde např. i dostupnější podpora vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem. Cizinci včetně držitelů MO jsou ale nuceni překonávat i další bariéry: jazykové a kulturní; slabší informovanosti a právní orientace; předsudky a diskriminace. Péče o držitele MO v rámci nového SIP cílí na minimalizaci řady z těchto překážek a zároveň pomáhá svým klientům je překonávat. Do jaké míry je v tomto záměru v oblasti bydlení dlouhodobě efektivní, by mělo být předmětem rozsáhlejší analýzy.

---

23 Viz Zpráva o bydlení v České republice, NKÚ, 2018, dostupné na: <https://www.nku.cz/cz/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/zprava-o-bydleni-v-ceske-republice-id10103/>; Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018, Platforma pro sociální bydlení a LUMOS, 2019, dostupné na: <https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2019/04/Zpr%C3%A1va-o-vylou%C4%8Den%C3%AD-z-bydlen%C3%AD-za-rok-2018.pdf>

24 Viz analýza společnosti Deloitte, 2018, dostupné na: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/najemne-v-cesku-prudce-zdrazuje-ukazuji-nova-cisla-nejvice-s/r~f113c98e422111e88b47ac1f6b220ee8/>; Zpráva portálu Videobydlení, 2019. Dostupné online na: <https://www.videobydeni.cz/blog/archiv/1479/pronajmy-v-roce-2019/>

3. Slovensko

Národné strategické dokumenty a legislatívny rámec

V oblasti ubytovania osôb s medzinárodnou ochranou, ale i cudzincov všeobecne, sa doposiaľ nevedú žiadne štatistiky, čo značne komplikuje následné vyhodnocovanie situácie a definovanie cieľov v oblasti podpory dostupného bývania. Prístup k bývaniu, ako neoddeliteľná súčasť integračného procesu, nie je komplexne upravená v žiadnom zo strategických dokumentov SR, rovnako neexistuje v súčasnosti dlhodobý funkčný a komplexný systém pomoci. Ciele a stratégie v oblasti integrácie cudzincov, vrátane zabezpečenie bývania, nájdeme čiastočne upravené v Migračnej politike Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020,²⁵ v Integračnej politike Slovenskej republiky²⁶ a v Konceptii štátnej bytovej politiky do roku 2020.²⁷ Legislatívny rámec tvorí predovšetkým samotný zákon o azyle²⁸ a zákony upravujúce konkrétne formy štátnej pomoci a podpory bývania všeobecne.²⁹

Integrácia osôb s medzinárodnou ochranou patrí do pôsobnosti Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktoré pokrýva integračné potreby osôb s medzinárodnou ochranou (MO) prostredníctvom projektov mimovládnych organizácií financovaných najmä z fondu AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu (v ďalšom len „AMIF“). Migračný úrad zároveň koordinuje práce na príprave štátneho integračného programu pre osoby s MO, ktorý ale zatiaľ nevznikol.

Integračná politika Slovenskej republiky

Integračná politika Slovenskej republiky, prijatá v roku 2014, uznáva potrebu zavedenia a uplatnenia osobitných opatrení vyrovnávajúcich znevýhodnenia, ktorým v procese integrácie čelia najzraniteľnejšie skupiny, medzi ktoré patria aj osoby s MO. Vychádza z dôrazu na regionálnu a lokálnu úroveň, nakoľko samosprávy napomáhajú integrácii cudzincov a vytvárajú sociálnu súdržnosť medzi rôznymi komunitami a majoritnou spoločnosťou. Súčas-

---

25 Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020, dostupné na: https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/migracna_politika.pdf

26 Integračná politika Slovenskej republiky, dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/informacie-cudzinci/integracna-politika.pdf>

27 Konceptia štátnej bytovej politiky do roku 2020, dostupné na: <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/bytova-politika/dokumenty/koncepcie>

28 zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle

29 zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi, zákon č. 150/2013 Z. z. o štátnom fonde rozvoja bývania, zákon č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní

ne, deklaruje záujem na dodržiavaní medzinárodných záväzkov SR, týkajúcich sa ochrany ľudskej dôstojnosti a s ňou spojeného prístupu k ubytovaniu, ktoré prináleží aj cudzincom, ako aj na rozvoji všeobecného verejného nájomného sektora.³⁰

Opatrenia definované v Integračnej politike Slovenskej republiky sú nadčasové, bohužiaľ chýba politická vôľa a záujem presadiť ich do reálneho života. Poslednou odpočtovou správou je správa z roku 2017, v ktorej sa výslovne konštatuje, že niektoré rezorty si plnia svoje úlohy len okrajovo, resp. ich nespĺnia vôbec³¹.

Ďalší strategický dokument, Migračná politika Slovenskej republiky, sa samotnou témou bývania zaoberá len okrajovo. Ide o dokument z roku 2011, ktorý už nie je aktuálny a nereflektuje súčasné potreby integrácie cudzincov. V súčasnosti sa pripravuje nová Migračná politika s výhľadom do roku 2025, ktorá je toho času v štádiu vyhodnocovania pripomienkového konania.

Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020

Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020, schválená v roku 2015, predstavuje rámcový dokument, ktorý formuluje ciele a priority štátu pre oblasť bývania, definuje nástroje na ich dosiahnutie, a zároveň charakterizuje úlohy jednotlivých aktérov, ktorí sa na rozvoji bývania podieľajú. Konštatuje, že v podmienkach SR je zodpovednosť za obstaranie vlastného bývania prenesená na občana, čo sa týka aj osôb, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana, či udelený azyl. Významnú úlohu pre zachovanie sociálnej kohézie zohráva však sociálne bývanie, kde sa najviac prejavuje intervencia štátu na trhu s bývaním. Štát sa prostredníctvom podpory sociálneho bývania snaží zvýšiť dostupnosť bývania pre tých, ktorí si nedokážu, alebo len s problémami dokážu zabezpečiť zodpovedajúce bývanie vlastnými silami.

Výslovne uvádza, že z hľadiska podpory štátu patria cudzinci a migranti medzi znevýhodnené skupiny na trhu s bývaním a sú možnými žiadateľmi o pridelenie nájomného bytu určeného na sociálne bývanie, ktoré poskytujú obce a mestá a umožňuje im za zákonom definovaných podmienok získať zvýhodnený úver na obstaranie bytu. Pre úzko špecifikované znevýhodnené skupiny je otázka bývania zabezpečovaná v zariadení sociálnych služieb.³²

---

30 Str. 15 Integračnej politiky

31 Súhrnná správa o stave plnenia cieľov a opatrení Integračnej politiky Slovenskej republiky za rok 2017, uznesenie vlády č. 405/2018, dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/22888/1>, str. 71

32 Koncepcia štátnej bytovej politiky do roku 2020, str. 20

Legislatíva a jej uplatnenie v praxi

Nosným zákonom upravujúcim integráciu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou je zákon o azyle. Ten konštatuje, že cieľom integrácie je začlenenie azylantov do spoločnosti, najmä získanie vhodného ubytovania a zamestnania. Uvádza ďalej, že po udelení azylu Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MVSR“) azylanta spravidla umiestni v integračnom stredisku. Po ukončení pobytu v integračnom stredisku a po absolvovaní kurzu základov slovenského jazyka jednorazovo ponúkne azylantovi možnosť ubytovania. MV SR poskytne obci, ktorá zabezpečí azylantovi ubytovanie, príspevok na zaobstaranie ubytovania alebo príspevok na rozvoj infraštruktúry obce za podmienok určených komplexným programom integrácie, ktorý na návrh MV SR schvaľuje vláda.

Predmetné ustanovenia zákona síce pomerne komplexne upravujú jednotlivé kroky MV SR, avšak v praxi sa neuplatňujú. Integračné stredisko pôvodne zriadené vo Zvolene nefunguje, príspevky obciam sa neposkytujú. Je potrebné zdôrazniť, že uvedené opatrenia sa mali týkať výlučne azylantov, nie osôb s doplnkovou ochranou.

V ďalšom zákon stanovuje, že MV SR poskytne azylantovi jednorazový príspevok vo výške 1,5-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu. V súčasnosti predstavuje suma životného minima čiastku 214,83 eur. Táto podpora rovnako neprináleží osobe s doplnkovou ochranou.

MV SR môže azylanta, a rovnako aj osobu s doplnkovou ochranou, na základe jej písomnej žiadosti na nevyhnutný čas ubytovať v pobytovom tábore (zariadenie pre žiadateľov o azyl), kde je povinný primerane uhrádzať výdavky spojené s jeho pobytom. V minulosti boli známe prípady, kedy osoby v táboch zostávali, toho času sa v nich žiadne osoby s MO nenachádzajú.

V praxi, cudzinci po udelení MO prechádzajú do integračných projektov, ktoré realizujú mimovládne organizácie na základe grantových zmlúv podpísaných so zodpovedným orgánom, ktorým je MV SR a sú financované zo zdrojov AMIF vo výške 75% a z štátneho rozpočtu, z rozpočtovej kapitoly MV SR, vo výške 25%. Tieto im poskytujú komplexné poradenstvo a pomoc pri integrácii (jazykový kurz, právne, psychologické, sociálne a pracovné poradenstvo), ktorých súčasťou je aj poradenstvo v oblasti bývania a poskytnutie príspevku, ktorý by mal pokryť výdavky na ubytovanie.

V súčasnosti zabezpečuje integráciu osôb s medzinárodnou ochranou Slovenská humanitná rada prostredníctvom svojho programu Rifugio, a to v časovom horizonte od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2021, podporený sumou 935 999,99,- eur. Projekt počíta s finančnou podporou osobám s MO vo výške 300,- eur mesačne na osobu, resp. 535,- eur pre dvoch dospelých na domácnosť, ktorá sa následne zvyšuje podľa počtu nezaopatrených detí.

Táto finančná pomoc má pokryť výdavky na ubytovanie, stravu a nevyhnutné životné potreby, a to po dobu max. 6 mesiacov. Osobitnými skupinami klientov môže byť umožnené poberať príspevok aj po dlhšiu dobu. V prípade, ak klient opustí územie Slovenskej republiky, po jeho opätovnom návrate (hoci aj v rámci 6 mesačného podporného obdobia) mu neprináleží opätovné priznanie finančnej podpory.³³

V prípade, že osoby nie sú napojené na systém integračnej podpory prostredníctvom neziskového sektora, musia si zabezpečiť ubytovanie vo vlastnej réžii vlastnými prostriedkami. Bremeno zaobstarania bývania tak leží na pleciach samotných cudzincov. Môžu však benefitovať z podporných mechanizmov štátu, určených všeobecne na podporu bývania, či uľahčenia nepriaznivej životnej situácie.

Sociálne nájomné byty

Osoby s MO patria medzi znevýhodnené skupiny na trhu s bývaním a taktiež je im umožnené žiadať o pridelenie nájomného bytu určeného na sociálne bývanie, ktoré poskytujú obce a mestá. Obce samotné si určujú pravidlá a mechanizmy na pridelenie sociálneho bytu. Bohužiaľ, okrem chronického problému s nedostatkom týchto bytov, často sa stretávame s podmienkou mnohoročného pobytu na území obce, čo osoby s MO nedokážu splniť. Hoci jedným z diskutovaných riešení by mohla byť intervencia neziskových organizácií, ktoré by v pozícii nájomcu vstúpili do vzťahu s mestom, a následne tieto byty dali k dispozícii (spravidla prostredníctvom podnájomnej zmluvy) cudzincom, experti sa zhodujú na potrebe systematického riešenia podpory bývania, ktoré neziskový sektor nedokáže udržateľne plniť. V SR je v súčasnosti 5 bytov v Košiciach a 2 v Bratislave, ktoré majú v nájme neziskové organizácie a prenechávajú ich k dispozícii osobám s MO.

Ďalšie možnosti podpory bývania

Osoby s MO, ktoré sú v hmotnej núdzi, môžu benefitovať na systéme štátnej sociálnej podpory a získať za splnenia zákonom stanovených podmienok niektorý z príspevkov, napr. príspevok na bývanie, ktorý predstavuje 55,80 eur na mesiac (resp. 89,20 eur, ak ide o domácnosť s viacerými členmi domácnosti, či viacerých nájomcov). Podmienkou na poskytnutie príspevku na bývanie je vlastníctvo nehnuteľnosti, v ktorej žiadateľ býva, existencie nájomného vzťahu, alebo vecného bremena, či umiestnenie v niektorom zo zariadení sociálnych služieb. Pokiaľ osoba užíva byt na základe podná-

---

³³ Grantová zmluva, Kód projektu: SK 2019 AMIF SC2.1/1, dostupné na: <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=4370956&l=sk>

jomnej zmluvy, nárok na poskytnutie príspevku na bývanie nemá; o takéto prípady ide, aj keď má byť v nájme nezisková organizácia, ktorá prenecháva do podnájmu osobám s MO. Rovnako môžu tieto osoby žiadať o poskytnutie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi od obce, ktorá je určená na čiastočnú úhradu mimoriadnych výdavkov členov domácnosti, napr. na nevyhnutné vybavenie domácnosti.

Osobám s MO, ktoré sú na to odkázané, je umožnené ubytovať sa za rovnakých podmienok, ako štátnym občanom, v zariadeniach sociálnych služieb. Tzv. prijímateľom pobytovej sociálnej služby môže byť tak azylant, ako aj osoba, ktorej bola poskytnutá doplnková ochrana. Pre úplnosť je ešte možné spomenúť prístup k zvýhodneným úverom na obstaranie bytu za splnenia presne stanovených zákonných podmienok, ktorý majú osoby s MO rovnako, ako občania SR.

Osobitnou kategóriou osôb s MO sú maloletí cudzinci bez sprievodu, ktorí, a to bez ohľadu na svoj status, bývajú v súlade so zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele umiestení v Detských domovoch v Medzilaborciach.

Aktuálny stav

Bohužiaľ, Slovenská republika nezverejňuje dáta mapujúce bývanie osôb s MO. Vychádzajúc z verejne dostupných štatistík Úradu hraničnej a cudzineckej polície Slovenskej republiky, na území SR bolo k 30. 6. 2020, 120 platných pobytov na základe poskytnutej doplnkovej ochrany a 287 na základe udeleného azylu. Osoby s MO sú oprávnené po získaní medzinárodnej ochrany usadiť sa kdekoľvek v rámci krajiny. V roku 2019 bolo v SR udelených 9 azylov a poskytnutá doplnková ochrana 19 osobám, za obdobie 1. 1. 2020 do 31. 7. 2020 bolo udelených 9 azylov a poskytnutá doplnková ochrana 11 osobám.

Na základe informácií získaných od občianskeho združenie Marginal, ktoré spoločne s o. z. ADRA Slovensko v rámci projektu STEP 3 na základe grantovej zmluvy realizovalo integráciu osôb s udelenou MO v období od 1. decembra 2016 do 31. decembra 2019, možno konštatovať, že v decembri 2019 boli osoby s MO, ktoré boli napojené na integračný projekt, ubytované nasledovne:

Mesto	Počet klientov v danom meste spolu	Ubytovňa	Súkromný byt	Internát	Sociálny byt	Byt, ktorý má v nájme NGO	Iné
Košice	55	5	28	2	0	18	2 pobytové zariadenie sociálnych služieb
Žilina	8	2	6	0	0	0	0
Ružomberok	1	0	0	0	0	0	1 pobytové zariadenie sociálnych služieb
Zvolen	4	0	4	0	0	0	%
Lučenec	12	0	0	0	12	0	0
Martin	1	0	1	0	0	0	0
Bratislava	84	14	53	2	0	0	15 na neznámom mieste
Nitra	2	0	2	0	0	0	0
Trnava	6	1	5	0	0	0	0
Senec	5	0	5	0	0	0	0
Piešťany	1	0	1	0	0	0	0
Prievidza	1	0	1	0	0	0	0

Pozn. Informácie získané z anonymizovaných tabuliek klientov napojených na integračný projekt STEP 3 k decembru 2019, obsahuje klientom uvádzané miesto pobytu.

Z tabuľky je zrejmé, že z hľadiska lokalizácie žije väčšina osôb na území veľkých miest ako je Bratislava a Košice. Prevažuje ubytovanie v nájmoch súkromných bytov, následne v ubytovniach. V súčasnosti má Slovenská humanitná rada, ktorá realizuje integračný projekt od 1. 1. 2020, k dispozícii 5 mestských bytov v Košiciach, ktoré prevzala od občianskeho združenia Marginal (sú zahrnuté v tabuľke) a 2 byty v Bratislave (nie sú zahrnuté v tabuľke).

Výzvy

V rokoch 2018 až 2020 sa realizuje projekt KapaCITY – podpora integrácie cudzincov na lokálnej úrovni, spolufinancovaný Európskou úniou z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre oblasť vnútorných záležitostí. Výskumné správy, ktoré boli v rámci neho vypracované,³⁴ konštatovali nasledovné:

- ▶ dopyt po mestských bytoch / sociálnom bývaní ďaleko presahuje možnosti jednotlivých miest
- ▶ cudzinci sa pri hľadaní bývania stretávajú s dešpektom a neochotou prenajímateľov prenajať byty cudzincom; pre pracujúcich cudzincoch radšej hľadajú primerané ubytovanie samotní zamestnávateľa

³⁴ <http://cvek.sk/publikacie/>

- ▶ obavy domácího obyvatelstva³⁵
- ▶ chýbajúce informácie o počtoch cudzincov, potreba zmapovania populácie cudzincov; pre tvorbu politik je táto vedomosť kľúčová
- ▶ poskytovanie informácií cudzincom obcami o možnostiach prístupu k bývaniu.

Tieto výzvy je možné aplikovať aj na oblasť integrácie osôb s MO. Osobitne k realizovaniu integračných opatrení je nutné poukázať na chýbajúcu systémovosť, udržateľnosť a komplexnosť, ktorú nie je možné dosiahnuť iba spoliehaním sa na európske podporné mechanizmy, tak ako to prebieha v súčasnosti. Rovnako zdôrazňujeme absenciu akýchkoľvek systematických opatrení vo vzťahu k zraniteľným osobám. Pozitívne však hodnotíme adresnosť a osobný prístup k novo prichádzajúcim osobám s MO, kde prostredníctvom individuálnych integračných plánov je možné nastaviť pomoc pre konkrétneho jednotlivca.

4. Závěr

Pro Českou i Slovenskou republiku je shodným východiskem nízký počet držiteľů MO, stávajících i nově přichozích. Z hlediska podobnosti systému jejich podpory v obou zemích lze dále zdůraznit: zakotvení podpory bydlení držitelů MO v zákoně; rovný přístup držitelů MO a občanů dané země ke státní sociální podpoře týkající se bydlení; individuální přístup k držitelům MO s ohledem na jejich integrační potřeby včetně bydlení (v Česku je ale délka trvání této podpory dvojnásobná).

Na druhou stranu lze ale pojmenovat řadu zásadních odlišností. V první řadě vyšší systémovost zacílené podpory v Česku, kterou odráží existence SIPu, jenž je pevně zakotvený v organizační struktuře státu a nadto zcela financovaný ze státního rozpočtu bez časového omezení. Integrační projekt na Slovensku operuje v současné době ve dvouletém rámci a ze tří čtvrtin spoléhá na financování z fondů EU. Na Slovensku přitom brání systematictější podpoře bydlení držitelů MO implementační deficit. Ač slovenský zákon o azylu např. předpokládá existenci integračního střediska, tak v současné době není v provozu. Ani tato úprava přitom nezahrnuje osoby s doplňkovou ochranou mezi své cílové skupiny (na rozdíl od současného integračního projektu Rifugio). Zatímco se tak Slovensko ubírá po cestě projektového vedení, které se vymyká ambicím zakotveným v zákoně,

---

35 Napr. Na jeseň 2018 obyvatelia mestskej časti Devínska Nová Ves spísali petíciu proti výstavbe ubytovacieho komplexu, kde by malo vzniknúť ubytovanie pre zahraničných pracovníkov firmy Volkswagen. Ako píšú v petícii obávajú sa zhustenia dopravnej premávky, zníženia bezpečnosti najmä pre deti a celkového zhoršenia kvality života v tejto časti mesta. Výskumná správa, Bratislava, str. 40, dostupné na: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2019/03/Integracia-cudzincov-v-Bratislave.pdf>

v Česku se strategie zacílené podpory systematicky a kontinuálně vyvíjí. Pro držitele MO je v Česku příhodnější i nastavení mainstreamových dávek podpory bydlení, protože jsou určeny širšímu spektru osob a nejsou nezbytně podmíněné hmotnou nouzí. Hodnocení změn SIPu v Česku a celkové situace v obou zemích nicméně shodně brání absence dostatečných dat a evaluačních mechanismů, které jsou i nutným předpokladem pro stanovení směru budoucího rozvoje.

Výzvy společné oběma zemím nicméně sahají dál, předsudky a diskriminace jsou dlouhodobým problémem, se kterým je třeba se vypořádat. Výraznou překážku ale i nadále představuje malá dostupnost obecního a sociálního bydlení, která má sice svůj strukturální rozměr spjatý s pokračující ekonomickou transformací a vývojem obecné politiky bydlení, zároveň ale odráží pro držitele MO a další cizince často neprostopupná pravidla obcí pro udělování bytů a nedostatečné legislativní zakotvení jejich dostupnosti.